

ЗІРКА ГРАМАТИЧНОЇ ПЛЕЯДИ

На граматичній карті України густо позначені міста, у навчальних закладах яких працювали і нині працюють провідні українські граматисти, які сформували або формують свої граматичні центри чи школи. На сході — Донецьк, на південному заході — Чернівці на північному заході — Луцьк і Рівне, у центрі — звичайно ж Київ, а навколо нього — Полтава, Черкаси, Кіровоград і Вінниця. Місцем на згаданій карті Вінниця завдячує відомому українському граматистові, докторові філологічних наук, професорові *Ніні Лаврентіївні Іваницькій*, яка за сорок років невтомної педагогічної і наукової праці перетворила Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського на граматичну Мекку, а сама засяяла яскравою зіркою в плеяді українських граматистів.

Не випадково на базі кафедри української мови цього університету Інститут української мови НАН України створив Граматичний центр, а в листопаді 2000 р. спільно з нею провів Всеукраїнську наукову конференцію „Граматичні категорії української мови“, присвячену випрацюванню теоретичних засад функціонально-категорійної граматики. Умілим організатором цих важливих громадських і наукових органів, безпосереднім виконавцем завдань, що постали у зв'язку з їхнім створенням, була завідувач кафедри української мови Ніна Лаврентіївна Іваницька.

Як ніхто інший, вона має цілковите право похвалитися своїми давніми зв'язками з академічною граматичною наукою. Саме її, як висококваліфікованого фахівця, Інститут мовознавства імені О.О. Потебні залучив до написання підрозділу „*Складений присудок як синтаксична структура*“ колективної монографії „*Синтаксис словосполучення і простого речення (синтаксичні категорії і зв'язки)*“, що вийшла друком (1975 р.) у видавництві „Наукова думка“.

Саме в Інституті мовознавства імені О.О. Потебні Ніна Лаврентіївна Іваницька спочатку апробувала, а потім успішно захистила в 1986 р. докторську дисертацію **«Формально-граматична і семантико-синтаксична структура простого речення (на матеріалі двоскладних речень сучасної української літературної мови)»**.

Відтоді творчі зв'язки з академічною наукою стали ще тіснішими. Вони зреалізувалися в низці кандидатських дисертацій з теорії простого речення і теорії членів речення, дієслівної семантики та валентності. Справжнім визнанням високого професіоналізму доктора філологічних наук, професора Ніни Лаврентіївни Іваницької було введення її у 2004 р. до складу спеціалізованої вченої ради Інституту української мови НАН України із захисту докторських і кандидатських дисертацій, а в 2006 р. — до експертної ради з мовознавства ВАКу України, членом якої вона є й тепер.

Постать Ніни Лаврентіївни Іваницької в історії української мовознавчої науки запам'яталася ще й тим, що в 1986 р., коли докторів філологічних наук в Україні було небагато і до того ж це були переважно чоловіки, вона стала наймолодшим доктором філологічних наук серед докторів-жінок. На представницьких граматичних зібраннях упродовж кількох років була окрасою чоловічого докторату. Відомий російський мовознавець Анатолій Митрофанович Мухін, вислухавши опонентський виступ Ніни Лаврентіївни на захисті докторської дисертації в 1991 р., захоплено вигукнув: «Какая очаровательная умница!».

Велике завзяття, творчі устремління посприяли розвитку багатогранного таланту Ніни Лаврентіївни Іваницької. Вона — і теоретик синтаксису, і викладач-новатор, упроваджувач комп'ютерних технологій до навчального процесу, і висококваліфікований, авторитетний викладач складних лінгвістичних дисциплін, і методист, і керівник аспірантської підготовки. Визнанням її високого професіоналізму є присвоєння почесного звання «Заслужений працівник народної освіти» та «Відмінника народної освіти України».

Від 2004 р. Ніна Лаврентіївна Іваницька як головний редактор видає збірник наукових праць Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського — Наукові записки. Серія: Філологія. Домінанту праць цього збірника становлять дослідження з української граматики.

Сьогодні Ніна Лаврентіївна Іваницька, незважаючи на непрості випробування долі, в авангарді наукової і навчально-виховної роботи Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Непохитність ідеалів, стійкість у відстоюванні своїх життєвих принципів, міцність духу захоплюють її послідовників та учнів.

Дорога і шанована в граматичному товаристві Ніно Лаврентіївно! Ми, Ваші колеги, щиросердно вітаємо Вас зі славним Ювілеєм і пишаємося тим, що багато літ пліч-о-пліч торуємо з Вами шлях до граматичного Евересту, розбудовуємо величний храм української грама-

тики, виводимо її на простори світової науки. Бажаємо, щоб Ваша наукова нива щедро колосилася дбайливо виплеканим доробком. Нехай Вас довіку не полишає творчий порив і наукове завзяття, бажання шукати і перемагати. Дай Боже зреалізувати Вам ще багато нових наукових задумів і сміливих пошуків. На активну і плідну працю, на довге й цікаве життя хай дає Вам снагу славно подільська земля, дружня родина, вірні друзі і невгомне студентство.

Хай гучно дзвенять золоті струни Вашого серця, горить молодечим запалом душа, а невтомні зозулі кують довгі, здорові й щасливі літа! З води та роси Вам, дорога колегине!

Катерина Городенська, Іван Вихованець (м. Київ)

Kateryna Horodens'ka, Ivan Vykhovanets' (Kyiv)

A STAR OF GRAMMATICAL PLEIAD

Мовна мозаїка

ЯК УНИКНУТИ ПІДЙОМУ РІВНЯ ВОДИ?

Через потепління вода піднялася в річках на сході та півдні України, затопила мости й автодороги. В інформаціях про повінь повідомляють: *спостерігаємо підйом рівня води в річках; рівень підняття води біля мосту сягнув п'яти метрів; мешканці "річкових районів" стежать за підніманням води; сталося стрімке підвищення рівня води в Інгулі та ін.* Із цієї інформації зрозуміло, що в одних районах вода піднімається в річках, щодня підвищується її рівень, в інших – уже піднялася до високого або й критичного рівня. Рух води догори у водоймищах (річках, ставках тощо) в українській мові виражають за допомогою дієслів **підніматися, підвищуватися** і похідних від них іменників **піднімання, підвищування, фіксацію верхньої межі руху води визначають за допомогою дієслів піднятися, підвищитися** та іменників **підняття, підвищення**. Іменник **підйом** не відповідає українському словотворенню.

Отже, українською мовою правильно вживати: *вода (рівень води) піднімається в річках і спостерігаємо піднімання води (рівня води) в річках; вода піднялася (рівень води піднявся) в річках і сталося підняття води (рівня води) в річках; підвищується рівень води в річках і спостерігаємо поступове підвищування рівня води в річках; підвищився рівень води в річках і сталося підвищення рівня води в річках.*

Катерина Городенська